

Sigrid Elmblad

Brytning. Dramatisk skiss i en akt

Ingår i Elmblad, Sigrid: Vind för våg, dikter och skisser / af Toivo. Svenska familj-journalen. Stockholm 1885, sid. 105–128.

Ridån går upp för ett enkelt vardagsrum. Där sitter den unga Signe och broderar med sin mor.

När hon låter arbetet sjunka ner i knäet lockar modern ur henne vad det är hon tänker på. Signe erkänner att hon tvekar inför det planerade bröllopet. Hon vill egentligen bli sångerska. De drömmarna blir hon tvungen ge upp som gift kvinna.

Senare kommer en vän till familjen, professor Brandt, på besök. Han talar länge med Signes mor om gamla tider och varför hon då bröt deras förhållande. Hon avslöjar att hon då var tvungen att gifta sig med en annan man för att kunna hjälpa sin far ur en svår skuld...

[– Läs mer om verket här](#)

Tillgängliggjord i samarbete med Dramawebben.

Det avbildade exemplaret tillhör Uppsala universitetsbibliotek.

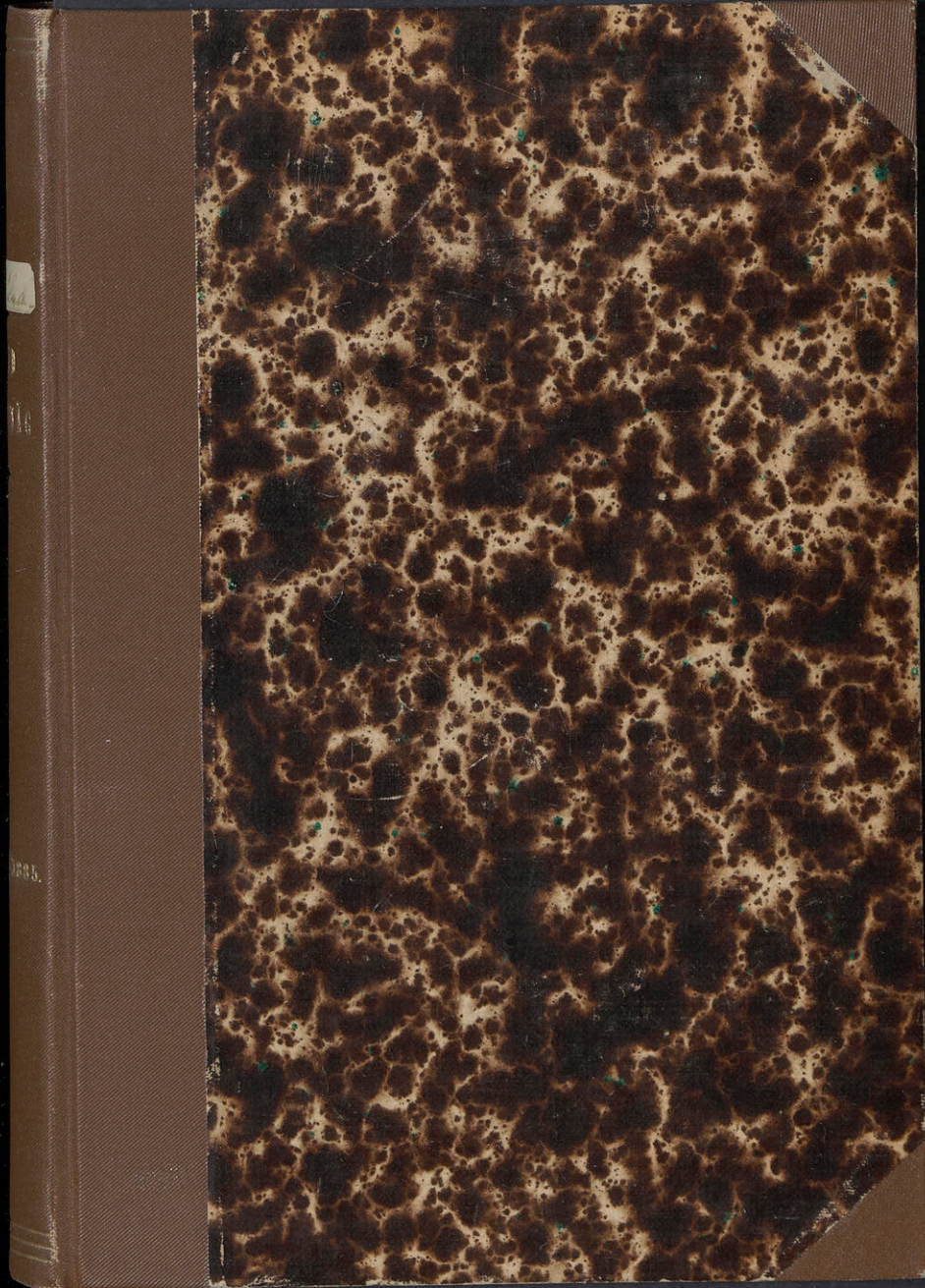
Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Dramawebben och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/ElmbladS/titlar/Brytning/faksimil?om-boken>

Permanent länk (URN):

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb99920424-faksimil>

Upsala Univ. Bibliotek

Scand.
Sc. liter.
Dikter.

UPPSALA UNIVERSITETSBIBLIOTEK

16000

000406494

Ro

Vertical text or markings along the right edge of the page, possibly a library or archival stamp.

IND
FÖR
VÅG
DIKTER OCH SKISSER
AF
TOIVO

STOCKHOLM

SVENSKA FAMILI-JOURNALENS FÖRLAGSEXPEDITION

VIND FÖR VÅG

DIKTER OCH SKISSER

AF

TOIVO.

STOCKHOLM

SVENSKA FAMILJ-JOURNALENS FÖRLAGSEXPEDITION

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET, 1885.

INNEHÅLL:

	Sid.		Sid.
För vinden	1.	Filosofi	37.
Stämning	3.	Åter vår	38.
Tankens land	4.	Nog	39.
Spindelväfvar	6.	Var på din vakt!	40.
Dröm och verklighet	7.	Förnyelse	41.
Kyrkparad	9.	Irrbloss	42.
Ditt väsens hemlighet ..	12.	Spilda krafter	43.
En gammal klinga	12.	Lek	44.
Gnistan	15.	En landtlig visa	45.
Skal och kärna	16.	Tidens man	47.
Julens gåta	19.	En klyfta	48.
En bal	20.	Lyckans ros	49.
Barnatro	22.	I hägn	50.
Oaser	23.	Utan svar	51.
Vindkast	24.	Ett något	53.
Ledtrådar	25.	Hyckleri	54.
Krigskonst	26.	I skogen	54.
För sent	28.	Fåfång lek	55.
Sken	30.	En hvardagshistoria	56.
Dans	31.	Lifvets komedi	57.
Vill du våga?	32.	Babels torn	58.
Regn	33.	Fullblod	59.
Maneten	34.	Excelsior	60.
Vid förlåten	35.	Glitter och guld	61.
Ej målet fullt	36.	Svunnen illusion	62.

	Sid.		Sid.
I fångsel	63.	Hvad är skönast?.....	84.
Om våren	64.	Nekrolog	85.
Ett schackparti	65.	Vi äro sju.....	89.
Min gamla tant	66.	Lifvets bok	91.
Sorg	68.	Vaggvisor	91.
Högt pris	69.	Rosig fot	92.
I kampen	70.	En lycklig tid	92.
Vackra drömmar	71.	Engeln vid vaggan	95.
Till sist	72.	Skuggbilder	97.
Den rätte.....	73.	Till	98.
En enda	74.	Som du och jag	99.
De vises sten	75.	En aftonsång	101.
Vårhelsning	76.		
Astronomi	77.	Brytning, dramatisk skiss	105.
Allarm	78.	<i>Skisser:</i> Band.....	131.
Skydd	79.	En idyll	155.
Säg ut!	80.	Parti égal.....	184.
Kung Salomo.....	81.	En minnesteck-	
Bön	82.	ning	191.
I frihet	83.	En fridag.....	228.

BRYTNING.

DRAMATISK SKISS I EN AKT.

FRYTHING

BRYTNING.

Dramatisk skiss i en akt.

PERSONER:

FRU EDLING.

SIGNE, hennes dotter.

EDVARD VIDELL, Signes fästman.

PROFESSOR BRANDT, sånglärare.

(Ett enkelt, men väl ordnadtt hvardagsrum. På ett pianino, i ett vattenglas, en halfvisssnad bukett med långa sidenband. Signe och fru Edling sitta tysta, sysselsatta med broderi. Den förra låter småningom arbetet tankspriddt sjunka, hvilket iakttages af den andra med förstulen uppmärksamhet.)

Första scenen.

FRU EDLING (*efter en paus*): Hvad tänker du på, Signe?

SIGNE (*rycker till och återtar arbetet*): Åh ... ingenting. (*Paus.*)

FRU EDLING: Du skulle inte sy så mycket. Hvila dig litet.

SIGNE: Åhnej! Jag kan det här mönstret, så jag behöfver inte räkna. Det går af sig sjelft.

FRU EDLING: Ja, men du ser trött ut.

SIGNE: Gör jag? (*Rästar ut sig.*) Jag vet inte, hur det kommer sig, men jag känner mig så dåsig jämt. Jag skulle kunna sofva när som helst. (*Skrattar.*) Jag tror, jag är trött af bara lycka.

FRU EDLING: Hur menar du?

SIGNE: Ja, vet du, mamma, det kan jag nog inte riktigt förklara. Men jag undrar, ser du, om det inte är till en viss grad försoffande att nå sin bestämmelse och få det, man eftersträfvat, så der lätt och lugnt, utan att man spänt en enda nerv, utan att man stått ett enda slag för segern . . . Lifvet är ändå inte så mycket att tala om, det går sin kos . . . ja, innan man hinner lefva, tror jag. När jag nu tänker mig framtiden, är den ju så ljus, jag kan önska mig, tillsammans med Edvard i ett litet tryggt bo, der vecka efter vecka går förbi utan annan vexling, än att jag kanske lappar den ena dagen och stoppar den andra, så vida inte jungfrun för ombytes skull slår sönder en tallrik . . . ja, mamma lilla, jag vet, hvad du vill säga . . . men jag är inte otacksam. Jag förstår, att det är lyckligt, jag tycker bara, det är så underligt, att *det* är — *lifvet* . . .

FRU EDLING: Ack, min flicka, du har ännu så liten erfarenhet af lifvet, så liten erfarenhet, Gud ske lof, af alla dess sorger och bekymmer!

SIGNE: Bekymmer? — Ja visst! . . . Men jag vet inte, det är så smått allting. När man tänker i sina första flickdrömmar framåt, tycker man sig ega en oändlighet att fylla, man skall hinna så mycket, någonting verkligt, men . . . Ja, mamma, när jag besinnar, att jag lefvat tjugotvå år, besinnar rätt, hvilken tidrymd *det* är, och hur jag har sofvit bort den — *då* riktigt blygs jag.

FRU EDLING: Kära Signe, du vaknar kanske förr, än du anar!

SIGNE: Men jag har i alla fall sofvit bort den bästa tiden. Nåja, nog förstår jag, att sådana der drömmar aldrig bli verkliga, så pass realistisk är jag ändå. Eller tror du, mamma, att det fins en enda människa, som lefver sina drömmar?

FRU EDLING: Det beror väl på, hur högt man drömmer.

SIGNE: Kanhända. Jag måtte visst drömma himmelshögt. (*Lägre.*) Ibland kommer det öfver mig en sådan frihetslängtan, en sådan åtrå att komma ut och pröfva mina krafter, för att se om jag ändå ej skulle kunna förverkliga något, blott det aldra minsta af allt det, som har hägrat för mig, så långt borta och så underbart. Och i sådana stunder, tycker jag nästan det är orätt, att jag fäst mig . . . Jag borde åtminstone först gått ut i verlden ensam, sedan, när jag vändt igen, härdad och stark, då skulle jag ha varit mera värdig.

FRU EDLING: Så vida du inte vändt igen svag och bruten. Man lider lättare skeppsbrott, än man står emot stormarna ute i verlden.

SIGNE (*dröjande*): Ja, men . . . om min karaktär är svag och liten af naturen, då är den ju lika värdelös opröfvad, som om den redan dukat under för frestelsen . . .

FRU EDLING (*vemodigt*): Kära min flicka, inte behöfva karaktärer alltid vara små derför, att frestelserna oftast äro så mycket större.

SIGNE: Nej, det är möjligt! I alla fall är det ju bara fantasier. Skulle det gälla på allvar, då . . . (*vekt*) ja, då blefve jag nog gränslöst olycklig! Det är bra, som det är, mycket bra . . . (*Hon återtar sitt arbete. Paus.*)

SIGNE (*tvexamt*): Du var naturligtvis lycklig i ditt äktenskap, mamma?

FRU EDLING: Ja — naturligtvis!

SIGNE: Pappa var mycket sjuk den sista tiden . . .

FRU EDLING: Ja.

SIGNE: Var det inte något åt hjernan?

FRU EDLING: Jo, hans helsa var alldeles bruten.

Han hade stormat på sin styrka . . .

SIGNE: Det måste också vara frestande! . . .

FRU EDLING: Det är en af verldsfarorna.

SIGNE: Mamma, gjorde du dig inga illusioner, då du gifte dig?

FRU EDLING: Illusioner . . . om äktenskapet? (*Litet förvirradt.*) Åhnej. (*Lugnare.*) Det förstås, hvem gör sig inte illusioner.

SIGNE: Olyckan är visst mycket sällan illusion.

FRU EDLING: Säg inte det. Gud vet, om inte de inbillade sorgerna öfverträffa de verkliga i både antal och mängd! (*Smeker Signe.*) Hur är det med min lilla flicka, jag undrar om inte hon också? . . .

SIGNE: Nej, nej, visst inte! (*Besvarar moderns smekning.*)

FRU EDLING: Tro mig, min flicka, det är, som fru Lenngren säger: »att noga öfverlagdt, man har mer skäl till löje, än till tårar». Och de stora, verkliga sorgerna, när de komma, får man också mod att bära dem. (*Plötsligt erinrande.*) Jag undrar, om spejlet är skjutet derinne! Kära du, se efter det!

SIGNE (*skrattande*): Hur kan du tänka samtidigt på spejlet och sorger?

FRU EDLING: Den konsten har du kanske också lärt dig vid sextio år . . .

SIGNE: Lilla mor! (*Kysser henne. Går ut.*)

FRU EDLING (*ensam, halft för sig, grubblande*): Det duger inte . . . nej, det duger inte!

Andra scenen.

(Fru Edling har återtagit sitt arbete. Man hör en ringning, kort derefter inträder professor Brandt och sätter sin hatt ifrån sig vid dörren.)

FRU EDLING (*gladt*): Nej, se professorn! Välkommen! (*Lägger ifrån sig broderiet och går honom till mötes*).

PROFESSOR BRANDT: Mjukaste tjenare! Ert välkommen låter ju riktigt ärligt . . .

FRU EDLING: Det är så också. Skall ni då aldrig bli annat, än en gammal skeptiker?

PROFESSOR BRANDT: Nej, då jag inte kan bli en ung, så . . . En tid . . . Jaha!

FRU EDLING (*ifrigt*): Hur är det med er reumatism?

PROFESSOR BRANDT: Jag tackar. Den står sig på det hela bättre än jag sjelf. Är skön Signe hemma?

FRU EDLING: Ja . . . Vet ni hvad, professor Brandt, jag är orolig för Signe . . .

PROFESSOR BRANDT: Hur så?

FRU EDLING: Ja, jag kan knappt säga hur, men sitt då ned. (*Anvisar honom plats*.) Hon är sig emellertid icke lik och har riktigt fallit af på en tid. Jag rådfrågade i går doktor Landberg.

PROFESSOR BRANDT: Med den påföljd, att några onödigt utgifna kronor riktat ett apothek, kan jag förstå.

FRU EDLING: Åhnej! Småfolk, som vi, ge inte onödigtvis ut kronorna. Vi hålla till och med på styfvern. Han föreskref emellertid jernpiller och ombyte af luft. Litet anemi, en modesjukdom bland unga damer, sade han.

PROFESSOR BRANDT: Och en modeterm bland herrar läkare. Du store S:t Humbug! Det är för väl, att alla käpphästar orka trafva. Jaså, anemi och jernpiller. Ja sämre kunde det vara sagdt, för att vara så illa tänkt. Skall jag annars säga rätta namnet på Signes sjukdom, fru Edling?

FRU EDLING (*något afmätt*): Kan professorn också säga botemedlet?

PROFESSOR BRANDT: Kunskapen om det onda innebär alltid möjligheten af dess botande.

FRU EDLING: Nå, hvari består då, enligt professors åsigt, Signes onda?

PROFESSOR BRANDT (*med eftertryck*): Det består i — *moralisk anemi*. Moralisk!

FRU EDLING: Jag förstår icke riktigt . . .

PROFESSOR BRANDT: Tror ni verkligen, fru Edling, att Signe är en hvardagsmänniska?

FRU EDLING: Hvardagsmänniska? . . . Jag har inte så noga tänkt på den saken. Hon är litet svärmisk, men det är ju unga flickor i allmänhet.

PROFESSOR BRANDT: Nej, det är just unga flickor i allmänhet, som hon inte liknar. Hon är inte en regel i grammatikan, utan ett af undantagen, de der, som alltid äro så svåra att lära sig. Jag säger som doktorn: hon behöfver ombyte af luft, frisk luft, mycket luft!

FRU EDLING: Moralisk?

PROFESSOR BRANDT: Naturligtvis! Annars kan hon sitta på en klippa i Atlanten och dra' andan som en blåsbälg utan att det tjenar till något.

FRU EDLING (*förbehållsamt*): Jag vet . . . Professorn anser, att hon borde utbilda sig till konstnärinna?

PROFESSOR BRANDT: Visst tusan, med respekt sagdt, anser jag det! Hon har väl inte fått begä-

ning för att sjunga . . . vaggvisor, kanhända med ackompanjemang af kastrullock . . . Jag tycker det var ett vackert prof, hon bestod i torsdags. Jag har hört mer än en, som betraktade hennes sång för det bästa numret på hela matinéen. Ni kan vara stolt öfver er dotter, fru Edling . . .

FRU EDLING (*litet remodigt*): Ja, då jag ser hennes lycka betryggad, inte förr.

PROFESSOR BRANDT: Nå, dervidlag ser jag inga hinder.

FRU EDLING: Gud gifve det! Åhja, kanhända gör jag mig onödiga bekymmer! Då man förlorat mycket i lifvet, blir det en vana att tvifla — man ser bristande såpbubblor i allt.

PROFESSOR BRANDT: Och om en sådan brast? . . .

FRU EDLING (*afbryter lifligt*): Ack, professorn känner inte Signe! Har hon en gång fäst sig vid någon eller något, blåser man inte bort hennes tycke som ett damkorn. Hon är en djup, varm natur, och en brytning skulle leda till en rubbning i hennes lynne, som ingenting vore i stånd att jämna . . . nej ingenting! (*Hejdar sig och fortsätter lugnare*): Edvard och Signe ha nu hållit af hvarann se'n barndomen. De ha väntat på hvarann i många år, ty han var för stolt att göra henne till sin fästmö, innan han var säker om att en gång kunna försörja henne som hustru. Men nu, då han fått en kassörsplats med fyratusen kronors lön, våga de ändtligen tänka på bröllop.

PROFESSOR BRANDT (*sarkastiskt*): Sköna tanke!

FRU EDLING: Ja, professor Brandt, jag får tillstå, att det hittills har varit en af mina ljusaste tankar. Edvard är en god och bra gosse. Han förstår Signe, och jag hade hoppats, att ej behöfva lägga ihop mina ögon, utan att ha sett hennes fram-

tid skyddad. Hon är ju det enda, jag har dyrbart! Men börja konstnärsfantasier att hägra för henne, då . . .

PROFESSOR BRANDT: Ja, då lemna de henne inte sedan! Nej, fru Edling, hustru och konstnärinna äro två alternativ, det ena tillåter knappast det andra. Har man en gång tagit konsten till sitt mål, fyller den allt, ersätter allt, odeladt och helt.

FRU EDLING: Helt? — Det mesta är halft här i världen.

PROFESSOR BRANDT: Då är det *litet*.

FRU EDLING: Och hennes kärlek skulle bli offret — för hvad?

PROFESSOR BRANDT (*utbrytande*): Offret! . . . Hvem måste inte offra för att vinna! Intet för intet, och en lycklig konstnär är sällan en lycklig människa. Det var en tid, då jag också var ung, och — kär. Ja, var lugn, min nådigaste, det är mycket länge sedan. Jag gick omkring i dvala, som en fåne, och tänkte på henne, ständigt henne. Hon var mitt ideal. Jag var ur stånd att arbeta; det hvilade öfver hela min varelse ett tryck, som när det är åska i luften en röt månadsdag. Det enda, som kunde rycka upp mig, var sammanvaron med henne. Det var som att hoppa i en frisk bassäng efter qualmet — jag ber om ursäkt för liknelsen; den kan väl synas mindre väl vald, fast den nog har sitt berättigande (*skrattar torrt*). Jag menar, att vi män så ofta ta oss vatten öfver hufvudet för det täcka könets skull. Det kan ju för öfrigt vara en rätt helso-sam kur för dem, som ej ha det missödet att drunkna och gå till botten. Sådant händer också en och annan stackare.

FRU EDLING: I en bassäng?

PROFESSOR BRANDT: Ja, se det är en egen sorts

bassänger, de der! I visst afseende äro de alldeles ofantligt grunda och obeskrifligt lockande för oerfarna, icke simkunniga personer. Men de hänga på elastiska trådar, och när man väl hoppat i, ge de efter aldrig så mycket och blifva med ens förfärande djupa . . . Man sjunker och sjunker i oändlighet. Det är bara när man vill upp igen, som de äro alldeles omedgörliga. Men jag går ifrån ämnet . . . det var den der unga damen. Jag svor henne trohet, hon svor igen, det är nu den gamla historien, och så . . . det är kanhända en ändå äldre historia . . . gaf hon en annan sin hand. Det blef dödsstöten för min lycka, men det gaf vingar åt min begäfnings. Tron på kärlek var offret för *min* pligt. (*Tystnar för ett ögonblick och tillägger derpå vårdslöst*): Ja, det är nu också en moralisk sannsaga!

FRU EDLING (*upprörd*): Som jag känner till förut, bättre än ni.

PROFESSOR BRANDT (*kyligt*): Det vill jag hålla troligt, men detaljerna äro ju af föga vikt. Var inte Signe vår utgångspunkt? Revenons à nos moutons, madame! Ni vet, att jag hyser uppriktigt intresse för er dotter, fru Edling, oaktadt hon bär ett namn, som har en något falsk klang i mina öron. Nåja, kanske är det därför, att hon påminner om sin mor, innan hon lade sig till med det der namnet, ty det förändrade henne alldeles mirakulöst.

FRU EDLING (*tillkämpadt*): Ni är långsint, professor Brandt . . .

PROFESSOR BRANDT: Ni menar, att jag har ett godt minne? . . .

FRU EDLING: Ja, och ett dåligt hjerta . . .

PROFESSOR BRANDT: Åh, mycket förbunden! Men det har också blifvit behandladt på ett eget vis.

FRU EDLING (*häftigt*): Och ni tror naturligtvis,

att den unga damen, som ni kallar henne . . . att hon endast trampat på rosor?

PROFESSOR BRANDT: Ja, jag antar, att hon förde en mycket angenäm tillvaro: hon handlade ju efter fritt val?

FRU EDLING: Gjorde *hon!* Hur vet ni det? Kände ni motiven till hennes handlingssätt? . . . Nej, ni endast dömde! Det är så likt männen.

PROFESSOR BRANDT (*kort*): En människa kan inte döma efter annat än handlingar.

FRU EDLING: Derför skall hon inte döma alls. (*Efter en paus*): Jag kunde ha lust att en gång berättat er den *unga damens* verkliga historia.

PROFESSOR BRANDT: Jag trodde mig känna till den förut.

FRU EDLING (*skarpt*): Trodde ni? Det är i alla fall underligt, hur lätt man kan slå om i sina åsigtter. Hon var, som ni nyss sade, ert ideal. Ni hade lärt uppskatta hennes karaktär sedan år tillbaka, och ändå, vid den första handling, der skenet låg emot henne, blef ni genast öfvertygad om, att hon var ett missfoster af allt lågt och falskt under solen, fast hennes offer kanske var större och svårare, än mången prisad hjältes.

PROFESSOR BRANDT (*gäckande*): Offer? För hvad då, om man törs fråga?

FRU EDLING (*häftigt upprörd*): Jo, det skall jag säga professorn — *för hennes fars heder*.

PROFESSOR BRANDT: Heder? — Men . . .

FRU EDLING: Ja, hon gaf sitt löfte åt grosshandlar Edling den ena dagen och (*ansträngdt*) den andra kunde hennes far med upprätt hufvud deltaga i revisionen af fattigvårdskassan.

PROFESSOR BRANDT: Store Gud, och det får jag veta först nu! (*Sitter en stund som förkrossad. Derpå huf-*

tigt utbrytande): Men det var inte rätt, sådant är falskt! Man har pligter mot sig själf.

FRU EDLING: Hvilket är mer, professor Brandt: att låta andra lida eller att lida själf?

PROFESSOR BRANDT: Led inga andra här: tror ni mitt lif? . . .

FRU EDLING: Er begåfning fick ju vingar? . . .

PROFESSOR BRANDT: Ja, ja, det är sant! . . . Det var bara jag själf, som miste dem. (*Böjer smärtsamt hufvudet. Paus. Fru Edling går emot honom, räcker honom båda händerna.*)

FRU EDLING (*vekt*): Käre professor, nu vill ni ju inte försvara konsten längre?

PROFESSOR BRANDT (*rycker till och rätar upp sig*): Konsten behöfver inte något försvar, fru Edling, och dess offer (*skrattar till på sitt vanliga gäckande sätt*), ja, de äro också alldeles försvarslösa!

Tredje scenen.

(Edvard kommer tankspridd in under den sista repliken. Han ser blek och trött ut. Vid professors åsyn gör han en min af obehaglig öfverraskning, bugar stelt och går derpå fram till fru Edling, som hjertligt helsar honom.)

EDVARD: God middag, mamma!

FRU EDLING: God middag, min gosse! (*Förskande*). Hvad du ser blek och trött ut!

EDVARD: Bara litet hufvudvärk. Vi hade bokslut i dag.

PROFESSOR BRANDT: Jag måste frambära min lyckönskan till herr Videll. Jag hör, att ni funderar på — bosättning, som man säger, fast jag undrar hvad foglarna tänka om uttrycket i den bemärkelsen.

EDVARD (*stelt*): Jag tror, de ha den förmånen att inte tänka alls.

PROFESSOR BRANDT: Bravo! Nå, jag gratulerar i alla fall. Det vill något säga, att kunna hålla en sådan sångfogel i bur.

EDVARD (*stolt*): Buren är inte stängd.

PROFESSOR BRANDT (*lugnt*): Så mycket bättre!

Fjerde scenen.

SIGNE (*inkommer lifligt*): Jag tyckte, jag hörde ... Se der är du ju! (*Går fram till Edvard. Bemärker i det samma professorsn.*) Nej, se farbror! Goddag! (*Omfamnar honom lifligt.*)

PROFESSOR BRANDT: Goddag, ung Signe! Jag måste upp och se till, hur du bär dina triumfer.

SIGNE (*skrattande*): Mina triumfer! (*Litet vemo-digt*): De äro redan lika vissna, som buketten derborta.

PROFESSOR BRANDT: Så har man den utvägen att skaffa sig friska igen och vackrare, om möjligt. Nå, hur kändes applåderna?

SIGNE (*eldigt*): Åh, farbror, underbart! Aldrig hade jag trott, att det kunde ligga en sådan berusning i bifallet. Det var som en storm, det betog mig andedräkten, jag väntade att bli böjd till stoftet, och så lyftes jag i stället till en ljus, vid rymd, med plötslig visshet om vingar att flyga igenom den med. Att möta så mycken uppmuntran, så mycken tillfredsställelse, så mycket intresse, och att veta, att ens egen stackars sång framkallat alltsammans ... det var ... det var svindlande!

PROFESSOR BRANDT: Ja, inte sant, Signe! Sådant är värdt att lefva för. Och hvad vet ändå du om en vid rymd? Ut måste man, ut oeh andas verklig, ren konstnärsluft, om icke vingarna skola stäckas i växten.

FRU EDLING (*litet oroligt*): När omständigheterna foga sig så, ja.

PROFESSOR BRANDT: Om förlåtelse! Det finns inga omständigheter, då det gäller min kallelse. Till den har jag inte rätt att neka. Ingen hänsyn gäller.

(*Edvard, som satt sig litet ifrån de andra och tagit en tidning, låter den småningom sjunka och följer med allt spändare uppmärksamhet samtalets gång, hvarunder han forskande iakttar Signe, som tankfullt åhör professorn.*)

FRU EDLING: Nu är ni en smula egoist, professor Brandt.

PROFESSOR BRANDT (*allt ifrigare*): Visst inte! Mitt kall är det främsta af allt. Det är en gnista, som ingenting får hindra mig att vårda. En utstakad väg, som jag *måste* gå, om också det käraste, jag eger, ville afhålla mig derifrån. Ingenting stort kan utföras, om man låter något mindre inverka på sig.

FRU EDLING: Stort är ett relativt begrepp, professor Brandt. Ni tycker det är stort att flyga omkring i en ändlös rymd, och jag kan inte säga, hur tomt och kallt det förefaller mig. Ett litet hägnadt bo, vintervarmt och sommarsvalt, en plats, der jag är *oumbärlig*, är i mina ögon bra mycket mer, än en öde rymd och för mina fötter en värld, som kan undvara mig.

PROFESSOR BRANDT: Jag förstår, att *ni* måste tänka så, fru Edling. Ni har säkert varit den bästa vårdarinna af en sådan plats — det var *ert* kall. Men då vingarna växa större än boet, föds af sig sjelf längtan till rymden, och en rymd är inte tom, då den fylls af min förmåga.

FRU EDLING: Och hvad är vinningen af allt detta? Ära på bekostnad af lycka.

PROFESSOR BRANDT (*otåligt*): Lycka! . . . Här är inte fråga om lycka, utan om pligt, och det är pligt

att inte vika, pligt att, om mitt mål än vinkade på andra sidan af en flod, simma öfver, skulle det ock stå folk bredvid på strand, som ej kunna fatta, att man kan kasta sig i vattnet utan att drunkna. Ja, så är det, fru Edling, och nu har jag talat er både trött och missnöjd, fruktar jag. (*Reser sig.*)

FRU EDLING (*också resande sig*): Nej, professor! Ni har endast besegrat mig med — argument. (*Räcker honom handen.*) Man lär sig nog bättre strid ute i rymden, än inne i boet.

PROFESSOR BRANDT: Utan tvifvel, strid och — seger! (*Lägre*): Fast det borde jag icke säga till er, fru Edling. Ni har bestått kampen ädlare, än jag. (*Högt*): Nej, nu får jag inte dröja längre. Adjö, fru Edling, och — tack för i dag!

FRU EDLING: Tack, professor Brandt! Ni kommer väl snart igen?

PROFESSOR BRANDT (*med något ansträngd skämtsamhet*): Ja visst! Jag har ju alla gamla minnen förvarade här, och det är ju en gubbes enda lifselexir. (*Till Signe*): Nå, min tös, hvad säger du om strid och seger?

SIGNE (*liksom uppvaknande*): Seger? Jag vet inte. (*Tveksamt*): Kanske den blefve dyrköpt . . .

PROFESSOR BRANDT (*i det han tar afsked*): Det är allt godt! Kom ihåg det mitt barn och skaffa dig nya lagrar, så får du nog också nya rosor i kinderna.

SIGNE: Nej, farbror får visst nöja sig med mig sådan jag är, utan både rosor och lagrar.

PROFESSOR BRANDT: Den, som lefver, får se. Adjö, liten; väx, tills du blir stor!

SIGNE (*omfamnar honom häftigt*): Adjö, farbror! Kom snart, mycket snart igen! (*Professor Brandt tar sin hatt, bugar sig på afstånd för Edvard och går. Fru Edling följer med honom ut.*)

Femte scenen.

(Edvard har åter förskansat sig bakom tidningen. Signe ser villrådigt åt hans plats, tar tveksamt ett steg för att nalkas honom, men ändrar sig, går bort till pianot, slår upp det och börjar sakta spela Margaretas spinnvisa ur Faust, medan hon gnolar melodien.)

SIGNE (*afbryter spelet*): Tycker du inte, det är en vacker bit, Edvard?

EDVARD (*frånvarande*): Jo — mycket vacker.

SIGNE (*drömmande*): Margaretas roll är allt tacksam.

EDVARD (*hetsigt*): Men hela teaterlivet är otacksamt. Det är ett osant, måladt skenlif.

SIGNE (*ifrigt*): Säg inte det! Hur mycket har det inte som fångslar? Att rycka med sig en andlöst skådande och lyssnande mängd, att rycka upp sig själf genom att tolka allt stort och härligt . . .

EDVARD: Och dragas ned igenom allt falskt och smått.

SIGNE: Hvarför skulle jag låta sådant draga ned mig? Konsten är ett adelskap, den måste höja och förädla.

EDVARD: Och törsten efter ära, jagandet efter erkännande, det slutliga behovet deraf, tror du det också höjer och förädlar?

SIGNE (*tankspridt under det hon betraktar Edvard*): Jag vet inte. Men, Edvard (*går fram till honom*) har det händt dig något ledsamt? Du är så bitter.

EDVARD: Bitter? Jag! . . . Mot konsten? . . . Nej, det var inte min mening. Bry dig inte om, hvad jag sladdrar, det är bokslutets fel alltsammans.

SIGNE (*smeksamt*): Har du hufvudvärk nu igen? Stackars min gosse, hvad den kommer ofta nu för tiden! (*Sätter sig bredvid honom.*)

EDVARD: Ja, ser du debet och kredit . . .

SIGNE (*afvärjande*): Nej, tyst, det är förfärligt ledsamma saker!

EDVARD: Ja, isynnerhet när de inte gå ihop.

SIGNE: Men det skola de nog för oss. Vi skola lefva så förståndigt.

EDVARD (*med ett lätt skratt*): Jag undrar, Signe, hvad *du* menar med att lefva förståndigt?

SIGNE: Åh, af solsken och vackert väder eller någonting sådant der, menar jag, förstås.

EDVARD: Nej, men af hundra kronor i månaden — tror du dig om att föra hushåll med det?

SIGNE: Det är ju förskräckligt mycket pengar!

EDVARD: Nej, det är det inte, men om vi beräkna . . .

SIGNE: Nej, älskade Edvard, inga beräkningar!

EDVARD (*betraktande henne*): Hvad du är för ett stort barn, Signe? Hur skall jag kunna utsätta dig för lifvets hvardagsallvar?

SIGNE: Seså . . . är det hufvudvärken nu igen, som sätter rynkor i pannan?

EDVARD (*trött*): Nej, det är nog andra bekymmer, (*halft för sig*) det är framtiden.

SIGNE (*förvånad*): Framtiden?

EDVARD: Nej, inte den, men — för resten skall du inte fästa dig vid, hvad jag säger . . . det är bara nonsens.

SIGNE: Vid hvad skulle jag då fästa mig? (*Innerligt*.) Edvard, du är dig inte lik. Det är något emellan oss på sista tiden. Det är inte som förr. (*Bestämdt*): Men det måste bli så igen.

EDVARD (*tungsint*): Signe. Förr är något, som man aldrig får igen, om man förlorat det.

SIGNE: Jag förstår dig inte. När ha vi tappat bort vårt förr? Var det på konserten kanske? Sedan

dess har du sett så besynnerlig ut. (*Smekande.*) Var inte *du* nöjd med mig då?

EDVARD (*besvarar matt hennes smekning*): Nöjd? — Jovisst! (*Med ett egendomligt tonfall*): Nästan för mycket.

SIGNE (*skrattande*): För mycket! Det kan du aldrig bli i mitt tycke. (*Vekt*): Vet du, Edvard, då på konserten, när jag såg alla dessa främmande ansigten uttrycka ett sådant medintresse för min sång, tänkte jag, att jag ändå skulle ha känt mig bra ensam, att deras leenden och blickar inte skulle ha värmt mig, ja, att jag omöjligt skulle ha kunnat sjunga så, om jag inte vetat, att också dina blickar följt mig med långt sannare deltagande, än de andras. Jag märkte dig genast i massan. Du såg blek och orolig ut. Jag förstod, att det var för min skull, och min egen rädsla försvann som genom ett trollslag. Jag har hört, att man förvånade sig öfver min säkerhet, men jag sjöng ju endast för dig, för att jaga bort den der oron och blekheten . . . Jag tror inte, jag har lyckats. Hvad är det, Edvard? (*Lägger sina händer på hans skuldror och ser honom in i ögonen.*)

EDVARD (*undvikande*): Åh, just ingenting . . .

SIGNE: Och det vill du, jag skall tro! Nej, Edvard, jag ser så väl, att det fattas dig något. Du grubblar öfver någonting. Hvad är det? Säg det, jag har rätt att få veta det!

EDVARD: Rätt? Ja, kanhända, (*ansträngdt*) en gång *måste* det ändå. (*Stirrar ett ögonblick framför sig och säger derpå hastigt*): Signe, mins du professorsn liknelse om rymden och boet?

SIGNE (*dröjande*): Ja.

EDVARD: Han hade rätt. (*Sorgset*): Jag känner, att han hade rätt.

SIGNE: I hvad?

EDVARD: I att dina vingar växa större än boet.

SIGNE (*frågande*): Mina?

EDVARD: Ja, det var dig han menade, det var temligen genomskinligt. Hvert enda af hans ord brände sig in i mig, därför att de voro genklang af de tvifvel, som jag hela den sista tiden fruktlöst kämpat emot. Jag har redan länge anat, att du skulle glida ifrån mig. Den tanken har smugit sig in i mina drömmar om natten och mellan siffrorna i mina räkenskaper om dagen. Om jag arbetat eller förstrött mig, har jag plötsligt hört som en ond hviskning: du skall förlora henne, hon är inte för dig.

SIGNE (*förevånadt och förebrående*): Edvard!

EDVARD (*som förut*): Ja, Signe. Men du får inte tro, att jag velat lyssna till denna hviskning. Jag har kämpat mot mitt tvifvel, som en drunknande mot vågorna. Jag har försökt att betrakta vårt stundande bröllop som ett osvikligt faktum. I dag senast sade jag mig: det blir om två månader! Och samtidigt hörde jag likt en hånande röst: nej, det blir inte, det blir aldrig!

SIGNE: Men, Edvard . . . Du vet icke hvad du säger . . .

EDVARD (*förtvifladt*): Jo, jag vet, det är just olyckan.

SIGNE: Men jag förstår inte . . .

EDVARD (*afbryter*): Nej, inte ännu, därför att du inte har tänkt öfver det. Men jag förstår, jag har förstått länge. Hvar gång, som du på ditt entusiastiska sätt lofordade allt skönt och ideelt i lifvet, för det ett sting genom mig, och jag kände, att jag ej hade rätt att ta dig bort från dina ljusa drömmar, som du kanske utan mig skulle kunna förverkliga. Du står så högt öfver det triviala, Signe, att du inte ens kan sätta dig in i en husmoders sträfsamma pligter, och

jag skulle ej vara i stånd att lösa dig ifrån dem. Mina vilkor tillåta det ej.

SIGNE (*lägger handen öfver hans läppar*): Tyst, tyst! Nu är det nog. Låt nu mig hålla tal. Det kan väl hända, att jag hittills har varit opraktisk, det är nog det minsta af mina många fel, (*bedjande*) men du måste ha tålamod med mig, Edvard. Jag skall nog bättra mig, skall du få se. Jag skall bli en lefvande kokbok, ett riktigt hushållsmönster, med mjöl i håret och sotiga fingrar, och jag skall aldrig nedlåta mig att tala om något annat, än torgr priser och dyra tider. (*Slår armarna om hans hals.*) Säg bara inte något så förskräckligt, som att vi måste skiljas.

EDVARD (*sorgset, i det han sluter henne intill sig*): Min stackars Signe!

SIGNE (*med något tvungen glädtighet*): Ja, nog är det synd om henne alltid! Tänk, hvilket dystert öde hon går till mötes: att bli en bortskämd hustru till den bäste man under solen! Men nu skola vi tala förnuft. Har du fått hem salsskänken, som du bestälde i förra veckan?

EDVARD (*liknöjdt*): Ja.

SIGNE (*ifrigt*): Hvad det är förtjusande att möblera en våning!

EDVARD: Tycker du? Ja, jag skulle nog tycka detsamma, om inte en annan föreställning under hela tiden grepe mig.

SIGNE: Hvad då?

EDVARD: Jo, att jag inte möblerar en våning, utan reder in en bur åt en fogel — som borde vara fri.

SIGNE: Är det här ditt allvar, Edvard?

EDVARD: Allvar — ja, nog är det allvar! Det är mer, (*långt*) det är sorg. (*Han lutar hufvudet i händerna, Signe betraktar honom, som förstenad, utan en rörelse.*)

EDVARD (*ser plötsligt upp*): Signe, svara mig uppriktigt på en fråga! Du berättade mig en gång, att du om qvällarna, innan du somnade, brukade ligga och inbilla dig allt möjligt och spinna ihop riktiga små romaner om dig sjelf. Såg du dig inte ofta då som konstnärinna . . . i Margaretas tacksamma roll, till exempel?

SIGNE (*tveksamt*): Åhjo . . . men det kan ju flyga så mycket för en ibland. Ett vet jag, att jag inte ett ögonblick tvekar mellan konsten och dig . . . Jag skall inte öppna ett piano, inte sjunga en ton, om det plågar dig . . .

EDVARD (*sträft och ansträngdt*): Fresta mig inte!

SIGNE (*häftigt*): Fresta! Hur kan du säga så? Tror du då inte längre på försynen, och är det inte den, som förde oss tillsammans redan i vår barndom? Så långt, jag kan tänka tillbaka, ha vi delat glädje och bekymmer, det vill säga, du tog bekymren på din del och lemnade glädjen åt mig. Jag har inte ett minne, som inte är i något samband med dig. Du har lärt mig det, som var rätt, du har varit min kamrat, min rådgifvare, mitt stöd i alla skiften. Tror du, man kastar ifrån sig ett sådant tycke utan något vidare, lika lätt, som man drar af sig en handske? Kan du verkligen tänka, att jag skulle tillåta dig att öfverge mig och lemna mig att frysa till döds derute i den öde rymden? . . .

EDVARD: Som din förmåga skulle fylla. Åhnej, Signe, du skulle frysa tusen gånger mer som konstnärinna inom boet. Du skulle slå sönder dina vinogar mot dess kanter och, som professorn sade, bli en krympling. Om jag verkligen toge emot ditt offer, om jag läte dina händer grofna under krassa sysslor och din själ under krassa omsorger, om jag läte dig stänga pianot, tvinga din egen begåfning att för-

tvina, — tror du jag ändå skulle kunna tvinga ditt begär efter konst och skönhet att dö? Och tror du inte, att jag dagligen och stundligen skulle känna och plågas af detta begär, om du än sökte aldrig så mycket att förhemsiga det? Jag skulle se det, just i ditt bemödande att dölja det — och jag skulle se det med en svartsjuk älskares ögon. Det blefve outhärdligt, då först skulle vi förlora hvarandra. (*Med stigande sinnesrörelse.*) Lida! Mins du ej, att det gälde *pligt*? Professorn tänkte, att jag behöfde den der predikan, att jag skulle med egoistisk kortsynt-het stänga in min lycka. Som om jag inte långt för detta insett, att *min* pligt vore att utestänga!

SIGNE (*upprörd*): Hur kan du tala så der, så kallt och förståndigt, som om det gälde den enklaste och vanligaste sak i verlden? Jag fattar dig inte, det är, som om jag hörde en främmande person, och är det du (*häftigt*) — då har du aldrig hållit af mig!

EDVARD: Har inte jag? (*Bemödande sig att tala lugnt.*) Jo, Signe, mer än mitt lif. Men jag har kämpat igenom den här kampen så många gånger under nätter, då jag räknat hvartenda klockslag, utan att få sömn eller ro. Man kan lära sig strid och seger annat än ute i rymden.

SIGNE (*som förut*): Nej, du har aldrig hållit af mig, om du *kan* resonera, om du *kan* lemna mig. (*Bedjande.*) Säg att du inte kan!

EDVARD (*förtvifladt*): Jag *måste*!

SIGNE: Måste? (*Med ett nervöst skratt och gräfd röst.*) Gå då! Gå . . . genast . . . om du har hjerta till det! (*Döljer ansigtet i händerna med en krampaktig snyftning.*)

EDVARD: Signe, hör mig då, Signe! (*Han söker att lyfta upp hennes ansigte, men hon skjuter bort hans hand. Han betraktar henne ett ögonblick smärtsamt och säger*

derpå rekt och allvarligt): Du skall en dag förstå, att jag också nu har lärt dig, hvad som är rätt. Derför kan jag gå.

(Signe förblir tyst. Edvard står en sekund villrådig, men så tar han med ens beslutsamt ringen af sig och lägger den sakta bredvid henne.)

EDVARD *(lågt)*: Adjö, Signe! *(Tystnad.)*

EDVARD: Gud beskydde dig, min älskling, och — tack för allt! *(Böjer sig ned och kysser henne. Hon rycker till, men förändrar ej ställning. Edvard kastar ännu en sista dröjande blick på Signe. Vänder sig derefter som med våld häftigt ifrån henne och lemnar hastigt rummet.)*

Sjette scenen.

(Signe höjer långsamt hufvudet och ser sig yrvaket omkring. Springer upp med ett qväfadt skri, då hon märker att Edvard gått, men sjunker med utropet: »Ringan!» tillbaka mot soffan och brister ut i våldsamt gråt.)

SIGNE *(klagande, mellan snyftningar)*: Edvard, Edvard, hur kunde du det! *(Lägger slutligen bort näsduken och fortfar bittert)*: Hvad tjenar det till att gråta, det var ju inte fråga om lycka? *(Går trött fram till pianot, tår mekaniskt buketten, betraktar den och säger frågande)*: Konstnärinna? *(Under det ridån faller, tillägger hon dröjande, i det hon omedvetet låter buketten glida ned på golvet)*: Min pligt?

